

Staatsrecht Voorbeeldsamenvatting

Rechten | Vrije Universiteit Amsterdam

2025 - 2026

VURE-1370-295

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2

€0,00

Ready to get started?

Join de Slim Academy WhatsappGroepen!

Begin je net aan je eerste jaar van je bachelor en heb je vragen over je studie, de school of andere relevante zaken?

Sluit je dan aan bij onze WhatsApp-groepen, krijg antwoord op al jouw vragen en profiteer van de vele voordelen!

Chat met jouw mede-studenten

Maak kennis met je medestudenten, wissel ervaringen uit en bouw een waardevol netwerk op.

Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts

Of het nu gaat om studiegerelateerde vragen of praktische zaken rondom de school, onze experts staan klaar om je te helpen.

Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen

Bereid je optimaal voor op toetsen en examens met aanvullende oefenvragen.

Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

Profiteer van hoogwaardige studiematerialen die je leerproces vergemakkelijken en je helpen succesvol te zijn.

Join nu de whatsappgroep
voor jouw studie en jaarlaag!

Voorwoord

Beste student,

Voor je ligt de samenvatting van de literatuur en arresten van het vak Beginselen Staatsrecht voor de studie Rechtsgeleerdheid. Slim Academy heeft de belangrijkste studiestof voor je samengevat. Zo kun jij zo prettig mogelijk studeren. We wensen je alvast succes met studeren en natuurlijk met het behalen van jouw studiepunten!

Kwaliteit

Omdat wij de kwaliteit van onze samenvattingen zo hoog mogelijk willen houden zijn we benieuwd naar jouw feedback. We sturen je hierom twee weken na ontvangst van de samenvatting een mailtje met het verzoek om de samenvatting te beoordelen. Je zou ons heel erg helpen als je deze invult. Mocht je op een ander moment al opmerkingen, tips of verbeterpunten hebben, mail ons dan op info@slimacademy.nl of stuur een berichtje via Facebook chat, dan gaan wij hier direct mee aan de slag!

Werken bij

Slim Academy is altijd op zoek naar gemotiveerde studenten! Lijkt het je leuk om bij ons aan de slag te gaan met het samenvatten en nakijken van samenvattingen? Dan is de rol van Studieheld zeker iets voor jou. Je kunt werken vanuit huis, krijgt een riante vergoeding en je hebt een studiegerelateerde bijbaan die goed op je cv staat. Heb je interesse? Stuur dan jouw motivatie en cv naar info@slimacademy.nl.

Nadruk verboden

Samen studeren werkt natuurlijk goed. Wijs jouw vrienden dan ook vooral op de samenvattingen van Slim Academy. Nadruk en het delen van de samenvatting met derden is uiteraard verboden. Als je wilt dat wij in staat blijven de verslagen aan jullie aan te bieden, geef dit verslag dan niet aan derden en laat jouw studiegenoten zelf een exemplaar aanschaffen

Kom in contact met Slim Academy

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkelingen bij Slim Academy? Kom in contact via:

www.slimacademy.nl
@SlimAcademy.nl
klantenservice@slimacademy.nl
010 214 32 45

We wensen je veel succes met studeren en het halen van jouw tentamens!

Team Slim Academy

P.S. De samenvatting is geschreven naar eigen inzicht van de auteur. Het is en blijft een samenvatting, die als aanvulling op de verplichte lesstof gezien moet worden en geen vervanging is van de verplichte lesstof.

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
Informatie over het vak	3
Week 4: Het tot stand komen van wetten en het herzien van de Grondwet	6
Literatuur	6
Hoorcollege	15
Werkgroep	22
Oefenvragen	27
Nawoord	29

Informatie over het vak

Je staat op het punt de samenvatting van de literatuur van het vak Beginselen Staatsrecht te lezen. Maar maak je geen zorgen, we hebben deze samenvatting geschreven met als doel je door dit vak heen te helpen. Meerdere topstudenten, die recentelijk dit vak hebben gevolgd, hebben hun expertise gedeeld en aan deze samenvatting gewerkt, om je te helpen met de dingen waar de meeste studenten mee worstelen bij het studeren van staatsrecht.

Het tentamen

Het schriftelijk digitaal tentamen vindt plaats op **vrijdag 24 oktober 2025**. Het tentamen bestaat uit 50 à 60 meerkeuzevragen.

Hoe kan je het beste studeren?

In het vak Beginselen Staatsrecht leer je de basisbegrippen voor je rechtenstudie. Je leert bij dit vak hoe een democratische rechtsstaat zowel op nationaal als op internationaal niveau functioneert. In dit vak leer je ook gelijk hoe je slim en snel gebruik kunt maken van je wettenbundel. Tevens vormt dit vak de basis voor het vak "Staatsrecht" in bachelorjaar 3.

Indeling van het vak

Het vak beginselen staatsrecht is verdeeld in diverse onderwerpen. In de tabel hieronder worden deze onderwerpen beoordeeld op de relevantie voor het tentamen. De onderwerpen met vijf sterretjes zijn de onderwerpen waar je de meeste punten mee kan verdienen, en de onderwerpen met één ster leveren het minste aantal punten op.

De indeling in relevantie is gebaseerd op onze analyse van oude tentamens uit eerdere jaren. Uiteraard biedt dit geen 100% garantie voor de toekomst, dus adviseren we je om de gehele samenvatting door te nemen voor de grootste kans op een voldoende eindbeoordeling.

Onderwerp	Relevantie	Behandeld in
Het staatsbegrip	*****	Week 1
De democratie	*****	Week 1
Staatsrecht en de grondwet	*****	Week 1
Het Nederlanderschap	**	Week 1
Het Koninkrijk der Nederlanden en het Statuut	**	Week 1
De Regering, de Koning en de ministers	***	Week 2
De Staten-Generaal	****	Week 2
Het Kiesrecht	***	Week 2
De Raad van State	*	Week 2
Het Parlementaire Stelsel	**	Week 3
Ministeriële verantwoordingsplicht	**	Week 3
Wetgeving	*****	Week 4

Delegatie	**	Week 4
Grondwetsherziening	***	Week 4
Internationale betrekkingen	**	Week 5
De rechtspraak	*****	Week 5
De grondrechten	***	Week 6
Decentralisatie	***	Week 7
De provincie, gemeente en waterschappen	***	Week 7

Ook als er over sommige hoofdstukken minder vragen komen, moet je er wel voor zorgen dat je ze allemaal goed beheerst, omdat veel hoofdstukken op elkaar bouwen. Je moet de andere hoofdstukken dus al begrijpen als je verder wil met de volgende hoofdstukken. De meeste vragen op het examen zijn een soort combinatie van meerdere hoofdstukken en onderwerpen.

Verzenddata van de samenvattingen

- Literatuur + Arresten: 6 oktober 2025;
- Hoorcolleges + Werkgroepen: 6 oktober 2025

Indeling van de samenvatting

Onze samenvatting voor dit vak bestaat uit twee delen. Deel 1, het deel wat nu voor je ligt, is het literatuurboekje. Hierin is alle verplichte literatuur voor dit vak samengevat. Aan het eind van dit boekje zijn de arresten samengevat, op volgorde van de weken in het blok.

Deel 2 bestaat uit een samenvatting van de hoorcolleges en de werkgroepen met achterin **stappenplannen**. Gedurende het blok wordt aan het einde van iedere week digitaal een samenvatting van de hoorcolleges en werkgroepen uitgegeven. Op 6 oktober 2025 wordt de papieren versie verzonden. De laatste weken van de hoorcolleges en werkgroepen staan dan nog niet in de samenvatting, omdat op het moment van verzenden deze hoorcolleges en werkgroepen nog niet zijn geweest. Daarom worden de laatste colleges als digitale update in de samenvatting in de app gepubliceerd.

In onze app kun je verder oefenen met oefenopgaven en leren met flashcards, zodat jij optimaal voorbereid wordt op het tentamen.

Succes met studeren!

Bijbaan voor studenten RECHTEN

***Profiteer van een tijdelijke
startbonus van €75!***

Slim Academy is op zoek naar rechtenstudenten die graag aan de slag willen gaan met het verbeteren van onze samenvattingen. Deze flexibele bijbaan (vanuit huis) is ideaal voor naast je studie.

Tijdens je werkzaamheden draag je bij aan de kwaliteit van onze samenvattingen door ze te controleren op inhoud en up-to-date te maken.

Wat bieden wij?

- Je mag **zelf je werktijden bepalen**
- Je kunt **werken vanuit huis**
- De vrijheid om **zelfstandig** te werken
- Ontvang een **aantrekkelijke vergoeding** van €10 tot €15 per uur, terwijl je tegelijkertijd aan je eigen studie werkt
- **Gratis toegang tot al onze samenvattingen**
- Ongeveer **3-5 uur per week**

Wat zoeken wij?

- Eerstejaars rechtenstudenten of studenten die eerste jaars vakken volgen
- Oog voor detail
- Enthousiast, gemotiveerd en je kan goed zelfstandig werken

Ken jij de ideale kandidaat? Stuur deze vacature dan door! Als diegene solliciteert en wordt aangenomen, krijg jij een bonus van €50!

**Stuur je CV en motivatie naar s.beaven@slimacademy.nl en
misschien word jij onze nieuwe collega!**

Week 4: Het tot stand komen van wetten en het herzien van de Grondwet

Literatuur

Dit hoofdstuk komt overeen met de studiestof zoals deze is behandeld in hoofdstuk 2.4, hoofdstuk 9, met uitzondering van hoofdstuk 9.17, hoofdstuk 10.1 en hoofdstuk 17.5 van de verplichte literatuur.

In Nederland bestaan er duizenden wetten en komen er jaarlijks veel wetten bij. Hoe komen deze wetten tot stand? Op deze vraag gaan we hier dieper in.

Hoofdstuk 9: Het tot stand komen van wetten

9.1 Verschillende organen

In het Nederlandse staatsbestel worden verschillende functies vaak door een combinatie van organen uitgeoefend. Het mag nooit zo zijn dat één orgaan een ongecontroleerde bevoegdheid heeft.

9.2 De wetgever

De wetgevende functie wordt door twee organen uitgeoefend: de regering en de Staten-Generaal (**artikel 81 Gw**). Zonder één van beide organen kan geen wet tot stand komen. De koning bekrachtigt het wetsvoorstel door het te ondertekenen, de betrokken minister of staatssecretaris tekent vervolgens ook. De wetgever kan een opdracht tot wetgeving aan andere organen geven wanneer dit niet in strijd is met de Grondwet. Dat wordt **delegatie** van wetgevende bevoegdheid genoemd. Vaak wordt gedelegeerd aan de regering, die dan nadere regels moet vaststellen in een algemene maatregel van bestuur.

9.3 Bevoegdheidsontlening

Naast **wetten in formele zin** (afkomstig van de Staten-Generaal en het parlement), kennen we ook wetten in **materiële zin**. Zij worden niet gekenmerkt door de vorm van het besluit (afkomstig van Staten-Generaal en parlement) maar door de inhoud van het besluit. Een wet in materiële zin is een besluit dat algemeen is, voor herhaalde toepassing vatbaar is, dat bestemd is om buiten de administratie te werken en dat burgers en overheidsorganen bindt. Dat het algemeen is, betekent dat het niet op specifieke (rechts)personen is gericht. Een wet in materiële zin wordt ook wel een **algemeen verbindend voorschrift (avv)** genoemd. Een algemeen verbindend voorschrift moet in de Grondwet of in een wet in formele zin staan, of er moet in de Grondwet of wet opdracht zijn gegeven tot het vaststellen ervan. Wanneer dit niet het geval is, is de bepaling niet verbindend. Deze stelling volgt uit het legaliteitsbeginsel: de grondregel dat geen orgaan een bevoegdheid kan hebben die berust op een vooraf aanwezige bepaling.

Artikel 89 Gw bepaalt sinds 1887 dat algemene maatregelen van bestuur bij koninklijk besluit worden vastgesteld en dat voorschriften, door straffen te handhaven, daarin alleen gegeven mogen worden krachtens de wet. Niet alle algemene maatregelen van bestuur hoeven dus op de wet te berusten. De regering is bevoegd zelfstandig algemene maatregelen van bestuur vast te stellen, zolang daarin geen bepalingen, door straffen te handhaven, zijn opgenomen.

Behalve wetten en algemene maatregelen van bestuur zijn er nog andere algemeen verbindende voorschriften, zoals de ministeriële regelingen. Voor regelgeving door ministers bestaat geen grondwettelijke basis. Bij ministeriële regelingen is er daarom steeds sprake van wettelijke delegatie. Het feit dat zelfstandige ministeriële regelingen geen algemeen verbindende voorschriften mogen bevatten, vloeit voort uit het legaliteitsbeginsel.

Voorbeeld:

De gemeente wil een algemene regel vaststellen die voor alle inwoners geldt en herhaald toepasbaar is. Die regel is dan een algemeen verbindend voorschrift en moet steunen op de Grondwet of op een wet in formele zin, of daarop berusten via delegatie. Bestaat die grondslag niet, dan is de bepaling niet verbindend vanwege het legaliteitsbeginsel.

Bron: Slim Academy 2025-2026

Slimme tip:

Leg het verschil tussen wet in formele zin (wie stelt vast) en wet in materiële zin (wat is de inhoud) in eigen woorden uit en koppel dit met het legaliteitsbeginsel.

Bron: Slim Academy 2025-2026

9.4 Het tot stand komen van wetten

Interne voorbereiding door de regering

In beginsel zijn de regering en de Tweede Kamer allebei gemachtigd wetsvoorstellen in te dienen. Het initiatief tot het indienen van wetsvoorstellen wordt echter gewoonlijk genomen door de regering. Wanneer een minister een idee krijgt over een wetsvoorstel, zal hij moeten bepalen hoe de inhoud van het wetsvoorstel eruit zal moeten komen te zien. Hij moet hierbij tegenstrijdige opvattingen en tegenstrijdige belangen afwegen. Daarom benoemt een minister vaak een commissie, die het wetsvoorstel moet voorbereiden.

Wanneer het onderwerp bijzonder belangrijk wordt gevonden, wordt er ook wel gekozen voor een staatscommissie, die bij koninklijk besluit moet worden ingesteld. Vaak wordt een voorontwerp van een wet via internet aangeboden, zodat mensen buiten het parlement erop kunnen reageren. Ook kan een nota aan de Tweede Kamer worden gezonden, zodat deze op het ontwerp kan reageren. Na de voorbereiding in commissies en het departement kan de formele behandeling beginnen.

In het eerste stadium wordt het wetsvoorstel ingediend bij de ministerraad. Zij maken naar aanleiding van de verkregen adviezen politieke of technische opmerkingen. Deze opmerkingen kunnen ervoor zorgen dat de voorstellende minister wijzigingen aanbrengt in het voorstel. Wanneer de ministerraad akkoord is, wordt het wetsvoorstel naar de Afdeling advisering van de Raad van State gezonden. Deze moet immers worden gehoord op grond van **artikel 73 Gw jo. artikel 17 Wet op de Raad van State**. De Afdeling advisering toetst een wetsvoorstel op beleidsmatige inhoud, juridische kwaliteit en wetstechnische kwaliteit. De adviezen van de Raad van State zijn in de eerste plaats ten dienste van de regering, maar worden ook aan de Staten-Generaal overlegd (**artikel 80 lid 2 Gw**). De **Afdeling advisering** stuurt het advies naar de minister en de minister overweegt of hij eventuele wijzigingen doorvoert. Wanneer de minister belangrijke wijzigingen overweegt, moet de ministerraad hier opnieuw over beraadslagen. Hierna zendt de minister het wetsvoorstel aan de koning met het verzoek het voorstel te willen zenden aan de Tweede Kamer. Het advies van de Raad van State wordt in beginsel tegelijk met de indiening van het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer gegeven. Het advies wordt dan ook gepubliceerd in de **Staatscourant (artikel 26 Wet op de Raad van State)**.

9.5 Voorbereidende werkzaamheden

Wetsvoorstellen worden door de voorzitter van de kamer gegeven aan een vaste of algemene commissie (**artikel 9.1 RvOTK**). De commissie onderzoekt het wetsvoorstel en brengt een verslag uit (**artikel 9.2 RvOTK**). Dit verslag wordt aan de betrokken minister gezonden, aan de leden rondgebracht en gepubliceerd. De minister antwoordt op dit verslag met een **nota**, waarin hij aangeeft wat hij van de opmerkingen in het verslag vindt. Hij kan bij de nota een nota van wijziging voegen, wanneer hij meent dat het voorstel gewijzigd moet worden. Met toestemming van de kamer kan de commissie tot een wetgevingsoverleg besluiten (**artikel 7.26 sub b RvOTK**). Hier kunnen de details van de voorgestelde artikelen, amendementen en moties besproken worden. Ook kan een commissie een openbare hoorzitting houden of een rondetafelgesprek beleggen (**artikel 7.32 en 7.33 RvOTK**).

De minister probeert vaak zoveel mogelijk overeenstemming te bereiken met de commissie. De Kamerleden hebben namelijk het recht van amendement (**artikel 84 Gw**) en wanneer een amendement gesteund wordt door de commissie, is de aanneming van het amendement haast wel verzekerd.

9.6 Gezamenlijke behandeling

Na het voorbereidend onderzoek volgt de openbare behandeling in de **plenaire kamer**, waarbij de leden van de Tweede Kamer **amendementen** kunnen voorstellen. Als de Tweede Kamer een amendement aanneemt, is het wetsvoorstel gewijzigd. Wanneer de minister het niet eens is met een amendement, kan hij verklaren dat het amendement voor hem onaanvaardbaar is.

Dit kan betekenen dat de regering het wetsvoorstel zal intrekken, maar het kan ook betekenen dat de minister bij aanneming zijn ontslag zal indienen. Ook kan een amendement onaanvaardbaar zijn voor het gehele kabinet of voor een aantal ministers.

Dit wordt aangekondigd in de Tweede Kamer, waardoor deze weet dat zij een **kabinetscrisis** uitlokt door het amendement te aanvaarden. De andere optie, het intrekken van het wetsvoorstel, is mogelijk zolang het voorstel nog niet door de Staten-Generaal (vaak moet het voorstel dan nog door de Eerste Kamer) is aangenomen (**artikel 86 Gw**). Naast een onaanvaardbaarverklaring bestaat er ook een ontoelaatbaarverklaring van een amendement. Een amendement is ontoelaatbaar, wanneer de strekking tegengesteld is aan die van een wetsvoorstel of wanneer er geen verband bestaat tussen het amendement en het voorstel. Alleen de Tweede Kamer zelf kan een amendement ontoelaatbaar verklaren.

9.7 Wat vindt de Eerste Kamer?

Ook aan de behandeling in de Eerste Kamer gaat een voorbereidend onderzoek vooraf. De Eerste Kamer heeft echter geen recht van amendement (**artikel 85 Gw**), maar kan een wetsvoorstel alleen aanvaarden of verwerpen. Het is hierdoor mogelijk dat de Eerste Kamer een geheel wetsvoorstel verworpt, omdat de meerderheid het niet eens is met één artikel.

Wanneer een wetsvoorstel wordt verworpen, is de enige optie voor de regering om een nieuw wetsvoorstel bij de Tweede Kamer in te dienen dat op het verworpen voorstel lijkt, maar dat een door de Eerste Kamer verlangde wijziging bevat. Wat de Eerste Kamer ook kan doen, is de behandeling van het wetsvoorstel schorsen en verklaren het alleen te aanvaarden wanneer de regering haar tegemoetkomt met het indienen van een nieuw wetsvoorstel ter verbetering of aanvulling van de nog te aanvaarden wet. Een wetsvoorstel tot wijziging van een wet die nog niet bestaat, wordt een '**novelle**' genoemd. Wanneer het nieuwe wetsvoorstel door de Tweede Kamer wordt aangenomen, wordt er in de Eerste Kamer over beide voorstellen beslist. Eigenlijk handelt de Eerste Kamer hier op ongrondwettige wijze, aangezien het geen **amendementsrecht** bezit.

9.8 De rol van de koning

De Eerste Kamer bericht aan de koning wanneer een wetsvoorstel is aangenomen. De koning en de verantwoordelijke ministers ondertekenen het voorstel. Dan is het voorstel bekrachtigd en tot wet verheven (**artikel 87 Gw**).

9.9 De rol van de burgers

Het kan gebeuren dat een wetsvoorstel wordt aangenomen, waartegen de bevolking grote bezwaren heeft. Het kan dan zijn dat de aanwezige kloof tussen kiezers en gekozenen te groot geworden is. Om de kans hierop te verkleinen, is verschillende malen geprobeerd een **referendum** (een volksstemming over een door de overheid genomen of te nemen besluit) op te nemen in de Grondwet. Dit is tot dusver echter niet gelukt. Ook het **burgerinitiatief** is een middel om de kans te verkleinen dat de kloof tussen kiezers en gekozenen te groot wordt. Het burgerinitiatief is sinds 2006 geregeld in **artikel 14.2 RvOTK**.

Een burgerinitiatief is een voorstel om een onderwerp voor te dragen voor behandeling door de Tweede Kamer en is gericht op de vervaardiging, wijziging of intrekking van een wettelijke regeling. Een voorstel moet voldoen aan formele en inhoudelijke vereisten. Bij de Tweede Kamer ingekomen burgerinitiatieven worden behandeld door de Commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven. De Commissie beoordeelt of het voorstel aan de vereisten voldoet. Wanneer dit het geval is, stelt de Commissie de Tweede Kamer voor het initiatief in behandeling te nemen.

9.10 Een voorstel van de Tweede Kamer

Naast de regering kan ook de Tweede Kamer wetsvoorstellen indienen (**artikel 82 Gw**). Het initiatiefvoorstel wordt behandeld als een regeringsvoorstel, behalve dat de initiatiefnemers zich nu moeten verdedigen en niet aan het onderzoek kunnen deelnemen (**artikel 9.32 RvOTK**). Wanneer het door de Tweede Kamer is aangenomen, wordt het ook in de Eerste Kamer door de initiatiefnemers verdedigd (**artikel 9.26 RvOTK**). Wanneer de Eerste Kamer het voorstel ook aanvaardt, moet de regering beslissen of het voorstel bekrachtigd moet worden. De Tweede Kamer hoort eerst de Raad van State over een wetsvoorstel, voordat zij deze in behandeling neemt. De regering kan ook de Raad van State horen over initiatiefvoorstellen, maar alleen wanneer het voorstel al door de Staten-Generaal is aangenomen (**artikel 18 lid 3 Wet op de Raad van State**).

9.11 Het Staatsblad

Wanneer een wet tot stand is gekomen, moet zij worden bekendgemaakt. De bekendmaking gebeurt volgens regels die door de wet worden gesteld (**artikel 88 Gw**). De wet die dit regelt, is de **Bekendmakingswet**. Deze wet bevat voorschriften over de bekendmaking van wetten in formele zin, algemene maatregelen van bestuur en andere algemeen verbindende voorschriften. De bekendmaking van een wet in formele zin gebeurt in opdracht van de Koning. Vervolgens vindt de bekendmaking plaats door plaatsing in het **Staatsblad** (**artikel 3 Bekendmakingswet**). **Artikel 88 Gw** verbiedt dat een wet in werking treedt voordat hij is bekendgemaakt. Een wet mag echter wel terugwerkende kracht hebben wanneer hij eenmaal in werking is getreden. **Artikel 7 Bekendmakingswet** bepaalt dat wetten in werking treden met ingang van de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van bekendmaking, tenzij de wet zelf een andere datum vaststelt.

9.12 Wetgeving door lagere overheidsinstanties

Er zijn twee methoden om wetgeving op te dragen aan andere instanties dan de formele wetgever. In de Grondwet kan een algemene regelingsbevoegdheid aan organen van lagere lichamen worden gegeven (**artikel 124 lid 1 Gw**). Ook kan een formele wet aan een lager orgaan opdragen een verordening over een bepaald concreet aangewezen onderwerp te maken. Er is dus algemene en specifieke decentralisatie van wetgeving.

Voorbeeld:

De gemeenteraad stelt een algemene verordening vast over afvalinzameling op grond van artikel 124 Grondwet. Voor een specifiek onderwerp kan de formele wetgever daarnaast een gerichte opdracht aan de raad geven om een verordening te maken. Zo ontstaat algemene en specifieke decentralisatie.

Bron: Slim Academy 2025-2026

Slimme tip:

Gebruik de termen *attributie* (nieuwe, eigen bevoegdheid) en *delegatie* (overdragen van bestaande bevoegdheid) consistent. Dat voorkomt dat je gemeentelijke autonomie en medebewind door elkaar haalt.

Bron: Slim Academy 2025-2026

9.13 Het delegeren van wetgeving

De wetgever stippelt vaak alleen de hoofdlijnen van een onderwerp uit en draagt de uitwerking over aan een ander orgaan. Dit wordt delegatie genoemd. Vaak wordt er gedelegeerd door de formele wetgever aan de regering of aan een minister. Bij algemene decentralisatie van wetgeving wordt de term delegatie niet gebruikt, hier is sprake van attributie. Bij delegatie draagt een orgaan de eigen bevoegdheid over aan een ander orgaan, terwijl bij attributie een orgaan een nieuwe, eigen bevoegdheid krijgt. Zowel bij delegatie als attributie oefent het orgaan de bevoegdheid op eigen gezag en onder eigen verantwoordelijkheid uit.

9.14 Een algemene maatregel van bestuur

Een algemene maatregel van bestuur wordt bij koninklijk besluit vastgesteld (**artikel 89 lid 1 Gw**). Om een koninklijk besluit een algemene maatregel van bestuur te noemen, moet er voldaan zijn aan twee **vormvoorschriften**. Allereerst moet voor de totstandkoming van een algemene maatregel van bestuur de Raad van State worden gehoord (**artikel 73 lid 1 Gw en artikel 17 lid 1 onder b Wet op de Raad van State**).

Daarnaast moet een algemene maatregel van bestuur in het Staatsblad bekend worden gemaakt (**artikel 3 onder b Bekendmakingswet**). Koninklijke besluiten die geen algemene maatregelen van bestuur zijn, worden kleine koninklijke besluiten genoemd. De regering kan vrij kiezen of het gebruik maakt van een algemene maatregel van bestuur of een klein koninklijk besluit, tenzij de Grondwet of een wet een algemene maatregel van bestuur voorschrijft. Algemene maatregelen van bestuur treden op dezelfde wijze in werking als wetten (**artikel 7 Bekendmakingswet**).

Algemene maatregelen van bestuur kunnen wetgeving in materiële zin bevatten, aangezien zij een grondslag in de Grondwet hebben (**artikel 89 lid 1 Gw**). **Voorschriften** door straffen te handhaven, kunnen echter alleen worden gegeven krachtens de wet (**artikel 89 lid 2 Gw**).

Voorbeeld:

Voor een AMvB wordt eerst de Raad van State gehoord en daarna wordt de AMvB in het Staatsblad bekendgemaakt. Soms wil de regering snelheid en kiest zij voor een klein koninklijk besluit als de wet dat toelaat. Bepalingen die door straffen worden gehandhaafd kunnen echter alleen krachtens wet in een AMvB worden opgenomen.

Bron: Slim Academy 2025-2026

9.15 De ministeriële regeling

De wetgever kan ook de vaststelling van bepaalde regelingen opdragen aan een minister. De minister maakt dan een **ministeriële regeling**. Uit **artikel 89 lid 4 Gw** vloeit voort dat het tweede en derde lid ook van toepassing zijn op ministeriële regelingen die algemeen verbindende voorschriften inhouden. Meestal zijn het minder belangrijke regelingen die aan de minister worden opgedragen. Ook de regering mag in een algemene maatregel van bestuur regelgevende bevoegdheden delegeren aan een minister wanneer de wet dit toelaat. Delegatie is toegestaan wanneer er in de wet wordt gesproken van 'bij of krachtens' algemene maatregel van bestuur. Er kan zowel sprake zijn van delegatie van wetgevende als van bestuurlijke bevoegdheden.

9.16 Controle

Door delegatie van bevoegdheid aan de regering of minister kan er veel sneller worden gereageerd op maatschappelijke ontwikkelingen. De procedures voor totstandkoming van algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen zijn immers eenvoudiger.

Soms wordt het zo belangrijk geacht dat er snel wordt gereageerd op maatschappelijke situaties, dat de wet de regering de bevoegdheid geeft om van de wet zelf af te wijken. Hiervoor geldt echter een zeer vergaande parlementaire controle. Ook in andere gevallen kan een strikte parlementaire controle zijn voorgeschreven. Die vormen van parlementaire controle op gedelegeerde regelgeving worden ook wel 'delegatie onder voorbehoud' of 'voorhangprocedures' genoemd. In de meeste gevallen delegeert de wetgever echter zonder controleregeling.

9.18 Het staatsnoodrecht

In bijzondere situaties is regeling door de normale wetgever niet mogelijk. Een formeel onbevoegd orgaan kan dan wetgevende bevoegdheid verkrijgen op grond van **staatsnoodrecht**. Wanneer er sprake is van een noodsituatie hangt af van de omstandigheden (bijvoorbeeld oorlog, onbereikbaarheid parlement, noodzaak een regeling te treffen). Dit is niet geregeld in de wet of Grondwet.

Hoofdstuk 10: De verandering van de Grondwet

10.1 De procedure van de grondwetswijziging

De Grondwet is een van de belangrijkste wetten van Nederland. Het kost dan ook veel moeite om deze te wijzigen of aan te vullen. Hoe dat proces werkt, wordt hier verder uitgewerkt.

Herziening van de Grondwet

Het achtste hoofdstuk van de Grondwet bevat bepalingen over de procedure van grondwetsherziening en de rechtsgevolgen van zo'n herziening met betrekking tot reeds bestaande wetten en andere regelingen en besluiten.

De Grondwet is een van de factoren die het regelmatig functioneren van de staatsorganen bevordert. Wel moet de Grondwet voldoende weerspiegeling geven van de heersende ethische opvattingen en de feitelijke machtsrelaties in de staat. De Grondwet moet kunnen worden gewijzigd naar tijd en plaats. Hoewel de Grondwet met de generaties mee moet evolueren, moet het ook stabiliteit bieden zodat niet te snel lichtzinnige wijzigingen aan de Grondwet worden gemaakt.

Indien voor Grondwetsherziening een zwaardere procedure moet worden doorlopen dan voor een normale wet, spreekt men van een **rigid constitution**. Grondwetten bevatten tal van dergelijke procedures, vaak verschillende procedures per categorie van artikelen.

De herziening van de Nederlandse Grondwet vindt plaats door zowel volksraadpleging als door inschakeling van de gewone wetgevende organen. Bij de gewone organen gelden speciale zwaardere voorschriften.

Eerste lezing

In geval van een grondwetsherziening verklaart de wet een verandering in de Grondwet, zoals die in overweging zal worden genomen (**artikel 137 lid 1 Gw**). Dit is de eerste lezing en de voorgestelde wet wordt ook wel de verklaringswet genoemd. De behandeling van de eerste lezing gebeurt op dezelfde manier als de behandeling van een gewoon wetsvoorstel. **Artikel 137 lid 2 Gw** bepaalt als enige uitzondering dat de Tweede Kamer de bevoegdheid heeft om het wetsvoorstel te splitsen. Soms moedigt de regering de Tweede Kamer aan tot splitsing van het voorstel. Het voorstel wordt dus door de Tweede Kamer behandeld en als het wordt goedgekeurd, wordt het door de Eerste Kamer behandeld. Als de Eerste Kamer het voorstel tot herziening van de Grondwet aanneemt, dan krijgt het de status van wet en wordt het bekendgemaakt. Vervolgens wordt de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontbonden, dit regelt **artikel 137 lid 3 Gw**.

Ontbinding

Artikel 67 Gw is op de ontbinding van toepassing. Op grond van dit artikel moeten er verkiezingen worden uitgeschreven, maar dit hoeft niet onmiddellijk na bekendmaking van het voorstel tot Grondwetsherziening te gebeuren. Vaak wacht men tot de periodieke verkiezingen in aantocht zijn, tenzij het kabinet tussentijds valt. In de afgelopen decennia waren bijna alle Kamerontbindingen ook grondwetsherzieningsontbindingen. Door de ontbinding worden kiezers geraadpleegd over de voorgestelde grondwetsherziening. In de praktijk is het aanhangige voorstel tot grondwetsherziening echter zelden onderwerp van discussie tijdens verkiezingen. Veel kiezers zijn zich er vaak niet eens van bewust dat er een aanhangige grondwetsherziening is. Toch heeft ontbinding wel zin, omdat de grondwetsherziening dan niet overhaast en lichtzinnig door een willekeurige meerderheid wordt genomen. De ontbinding is ook wenselijk omdat de kiezer zodoende wel in de gelegenheid wordt gesteld zich uit te spreken over de aanhangige grondwetsherziening.

Tweede lezing

Na de verkiezingen en de kabinetsformatie kan de tweede lezing beginnen. De behandeling in de tweede lezing vindt op dezelfde wijze plaats als de behandeling van ieder ander wetsvoorstel. De Tweede Kamer behandelt het als eerste, waarna de Eerste Kamer over het voorstel kan beraadslagen. De Grondwet maakt echter wel twee uitzonderingen. Allereerst betreft het recht van amendement van de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft in de tweede lezing geen recht van amendement, maar ook de regering mag het voorstel in de tweede lezing niet wijzigen. Kleine beperkte tekstuele wijzigingen kunnen tijdens de tweede lezing plaatsvinden op grond van **artikel 138 Gw**. Het gaat dan echter niet om veranderingen in de inhoud. Een tweede uitzondering is dat elke Kamer alleen bij ten minste tweederdemeerderheid het voorstel kan aannemen, de Grondwet noemt dit een **gekwalificeerde meerderheid**. Dit gebeurt ter bescherming van minderheden in het parlement. De minderheid kan, mits het omvangrijk genoeg is, een grondwetswijziging tegenhouden. Door het splitsingsrecht is het nu mogelijk om een deel van een herzieningsvoorstel te redden.

Verdere procedure

Het vijfde hoofdstuk van de Grondwet regelt de verdere afhandeling van het wetsvoorstel tot herziening van de Grondwet, tenzij het achtste hoofdstuk anders bepaalt. De aangenomen wijziging moet dus door de koning en betrokken minister worden bekrachtigd en bekend worden gemaakt. **Artikel 139 Gw** bepaalt dat, anders dan in **artikel 88 Gw**, de herziene Grondwet terstond na de bekendmaking in werking treedt. **Artikel 141 Gw** bepaalt dat de tekst van de herziene Grondwet bij koninklijk besluit bekend moet worden gemaakt. Voor wijzigingen in het Statuut gelden over het algemeen dezelfde regels als grondwetswijzigingen, met uitzondering van het vereiste van een tweederdemeerderheid.

Hoofdstuk 17: De ordening van het Koninkrijk

17.5 De wetgever van het Koninkrijk

Artikel 4 Statuut bepaalt dat in aangelegenheden van het Koninkrijk de wetgevende macht door de 'wetgever van het Koninkrijk' wordt uitgeoefend. De wetgever van het Koninkrijk is de koning, de Raad van Ministers van het Koninkrijk en de Nederlandse Staten-Generaal samen. De Koning en de Raad van Ministers van het Koninkrijk samen worden de Koninkrijksregering genoemd. De Koninkrijksregering en de Staten-Generaal zijn gelijk bevoegd om wetsvoorstellen te doen. Eerst wordt een ontwerp van de rijkswet in de ministerraad van het Koninkrijk gebracht. Een voorstel wordt dan door de koning, na advies van de Raad van State, naar de Staten-Generaal en de vertegenwoordigende lichamen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten gezonden. Zij kunnen het voorstel onderzoeken en indien nodig verslag daarover uitbrengen. Ze hebben daarnaast de bevoegdheid amendementen voor te stellen, welke niet aangenomen hoeven te worden, mits er een 3/5e meerderheid voor het wetsvoorstel (zonder amendementen) is. Er is bij rijkswetten dus een Nederlands overwicht, dat verdedigd wordt door het veel hogere bevolkingsaantal.

Slim Samengevat!

- De wetgevende functie wordt uitgeoefend door de regering en de Staten-Generaal (**artikel 81 Gw**). De koning bekrachtigt het wetsvoorstel door het te ondertekenen, de betrokken minister of staatssecretaris tekent vervolgens mee.
- Naast **wetten in formele zin** (afkomstig van de Staten-Generaal en het parlement), kennen we ook **wetten in materiële zin**. Zij worden gekenmerkt door de inhoud van het besluit. Een wet in materiële zin is een besluit dat algemeen is, voor herhaalde toepassing vatbaar is, dat bestemd is om buiten de administratie te werken en dat burgers en overheidsorganen bindt. Een wet in materiële zin wordt ook wel een **algemeen verbindend voorschrift** (avv) genoemd.
- **Interne voorbereiding door de regering:** In beginsel zijn de regering en de Tweede Kamer allebei gemachtigd wetsvoorstellen in te dienen. Het initiatief tot het indienen van wetsvoorstellen wordt echter gewoonlijk genomen door de regering. De minister benoemt vaak een commissie, die het wetsvoorstel moet voorbereiden. In het eerste stadium wordt het wetsvoorstel ingediend bij de ministerraad. Zij maken naar aanleiding van de verkregen adviezen politieke of technische opmerkingen. Wanneer de ministerraad akkoord is, wordt het wetsvoorstel naar de Afdeling advisering van de Raad van State gezonden.
- Wetsvoorstellen worden door de voorzitter van de kamer gegeven aan een vaste of algemene commissie (**artikel 9.1 RvOTK**). De commissie onderzoekt het wetsvoorstel en brengt een verslag uit (**artikel 9.2 RvOTK**). Dit verslag wordt aan de betrokken minister gezonden, aan de leden rondgebracht en gepubliceerd. De minister antwoordt op dit verslag met een **nota**, waarin hij aangeeft wat hij van de opmerkingen in het verslag vindt.
- Na het voorbereidend onderzoek volgt de openbare behandeling in de **plenaire kamer**, waarbij de leden van de Tweede Kamer **amendementen** kunnen voorstellen. Ook aan de behandeling in de Eerste Kamer gaat een voorbereidend onderzoek vooraf. De Eerste Kamer heeft echter geen recht van amendement (**artikel 85 Gw**), maar kan een wetsvoorstel alleen aanvaarden of verwerpen.
- De Eerste Kamer bericht aan de koning wanneer een wetsvoorstel is aangenomen. De koning en de verantwoordelijke ministers ondertekenen het voorstel. Dan is het voorstel bekrachtigd en tot wet verheven (**artikel 87 Gw**).
- Naast de regering kan ook de Tweede Kamer wetsvoorstellen indienen (**artikel 82 Gw**). Het initiatiefvoorstel wordt behandeld als een regeringsvoorstel, behalve dat de initiatiefnemers zich nu moeten verdedigen en niet aan het onderzoek kunnen deelnemen (**artikel 9.32 RvOTK**).
- Wanneer een wet tot stand is gekomen, moet zij worden bekendgemaakt. De bekendmaking gebeurt volgens regels die door de wet worden gesteld (**artikel 88 Gw**). De wet die dit regelt, is de **Bekendmakingswet**.
- **Grondwetswijziging.** Het achtste hoofdstuk van de Grondwet bevat bepalingen over de procedure van grondwetsherziening en de rechtsgevolgen van zo'n herziening. Indien voor Grondwetsherziening een zwaardere procedure moet worden doorlopen dan voor een normale wet, spreekt men van een **rigid constitution**.

Hoorcollege

Dit is een samenvatting van hoorcollege 4 van het vak Beginselen Staatsrecht. De samenvatting bevat alle informatie uit de collegesheets aangevuld met de extra opmerkingen die tijdens het hoorcollege zijn gemaakt.

Dit college:

- Soorten wetten;
- Indeling van wetten;
- Rangorde van wetten;
- Totstandkoming van wetten in formele zin;
- Grondwetsherziening.

Wetgeving

Bron: hoorcollege beginselen staatsrecht "wetgeving" door Prof. Mr. A.E. Schilder 2024-2025 p. 3.

Door wie is deze wet gemaakt en wat voor soort wet is het?

Als je naar het Wetboek van Strafrecht gaat, kun je in de aanhef zien dat deze wet door de regering en de Staten-Generaal gemaakt is en dat de wet gehoord is door de Raad van State. Het is dus een wet in formele zin.

Door wie is deze wet gemaakt en wat voor soort wet is het?

Een wet zoals het vuurwerkverbod van Rotterdam (art. 2.73 lid 1 APV), komt uit de **Algemene Plaatselijke Verordening** (APV) die door de gemeenteraad gemaakt worden. Het is een Algemeen Verbindend Voorschrift, maar geen wet in formele zin.

Waterschappen (**waterschapsbesturen**) maken bovendien ook nog wetten op bepaalde gebieden, bijvoorbeeld over de maximale hoogte en diepte van een woonboot.

Waarom zijn er wetten?

De eerste grondregel van een staatsorganisatie: er is geen sprake van een bevoegdheid zonder grondslag in wet of Grondwet (*legaliteitsbeginsel*). Denk aan de natuurstaat van week 1 en 2.

Voordelen van een goede wettelijke basis:

- Rechtszekerheid: je weet waar je aan toe bent. Denk hierbij aan spelregels tijdens voetbal;
- Geen willekeur mogelijk.

Niet alle regels zijn goede regels, terwijl ze wel voldoen aan het legaliteitsbeginsel. Denk hierbij bijvoorbeeld aan dictaturen. Daarom is er democratische legitimatie nodig door de betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging.

Indeling wetten

Je kunt wetten indelen in wet in formele zin of wet in materiële zin.

Wet in formele zin

Een wet in formele zin is een wet gemaakt door de regering en de Staten-Generaal samen. Dit wordt ook wel afgekort tot 'wifz' of 'wfz'.

Wet in materiële zin (algemeen verbindend voorschrift)

Een wet in materiële zin is algemeen, wat wil zeggen dat de doelgroep niet van tevoren is vastgesteld, maar dat het geldt voor een open groep gevallen (onbepaalde groep). De herhaalde toepassing wil zeggen dat het altijd/elke keer geldt. De externe werking wil zeggen dat het meer is dan een huishoudelijk reglement en dat het bedoeld is om anderen te betreffen. Dat het bindend is, wil zeggen dat er handhaving aanwezig is in de vorm van sancties. De regel heeft rechtskracht.

Stelling

'Een verordening van de gemeenteraad die volgens de formele regels tot stand is gekomen, is een wet in formele zin.'

→ Deze stelling is onjuist; een wet in formele zin is een besluit van de regering en de Staten-Generaal gezamenlijk.

Een enkele keer bevat een wet in formele zin geen wet in materiële zin zijn. Voorbeelden:

- Toestemming koninklijk huwelijk (**artikel 28 Gw**);
- Begrotingswet (**artikel 105 Gw**);
- Goedkeuringswet verdragen (**Artikel 91 Gw**).

	Wel wet in formele zin	Geen wet in formele zin
Wel wet in materiële zin	- Wetboek van Strafrecht - Kieswet - Gemeentewet	- AMvB's - Ministeriële regelingen
Geen wet in materiële zin	- Toestemming koninklijk huwelijk - Begrotingswet	- Een vergunning van B&W - De toekenning van studiefinanciering

Bron: Slim Academy, 2024-2025.

Wetgeving - niveaus en rangorde

Er zijn allerlei internationale verdragen waar Nederland lid van is. Ook vanuit Europa komen er verordeningen tot stand die rechtstreeks in ons land gelden. Deze worden steeds belangrijker. Een voorbeeld hiervan is de voedselveiligheid.

De niveaus van wetgeving:

- VN, Raad v Europa, of tussen enkele landen: verdragen;
- EU: verordeningen en richtlijnen;
- Rijk:
 - Wetten in formele zin;
 - Algemene maatregelen van bestuur;
 - Ministeriële regelingen.
- Provincie: provinciale verordeningen;
- Waterschap: waterschapsverordeningen;
- Gemeente: gemeentelijke verordeningen.

De rangorde van wetgeving is als volgt:

- Internationaal/Europees recht;
- Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden;
- Grondwet;
- Wet in formele zin;
- AMvB;
- Ministeriële regeling;
- Provinciale verordening;
- Gemeentelijke verordening.

Regels over de onderlinge rangorde zijn grotendeels ongeschreven recht. De Grondwet zegt niet veel over deze rangorde. **Artikel 93 Gw** (conflictregel) stelt wel dat de rechter nationale wetgeving buiten toepassing moet laten als deze in strijd is met verdragsbepalingen. **Artikel 121 en 122 Gemw** stelt dat 'lager' recht wijkt voor 'hoger' recht. Verder staan er identieke bepalingen in de Waterschapswet en de Provinciewet.

Regelgeving op rijksniveau

Waar komt de regelgevende bevoegdheid dan vandaan, ofwel wie maakt de Grondwet? Dit is nergens geregeld. De Grondwet stelt wel dat *wetten in formele zin* worden gemaakt door de regering en de Staten-Generaal samen (**artikel 81 Gw**). De regelgevende bevoegdheid van AMvB's is geregeld in een bijzondere wettelijke regeling, soms in **artikel 89 Gw** (zelfstandige AMvB). Er geldt overigens een *ongeschreven regel* dat de regering alleen AMvB's maakt als daar een basis voor is te vinden in een wet in formele zin. De regelgevende bevoegdheid voor een *ministeriële regeling* is te vinden in de wet of AMvB.

Er kan een verschil worden gemaakt in een zelfstandige- en een onzelfstandige AMvB:

- **Zelfstandig:** de wettelijke basis hiervoor is **artikel 89 Gw**. De regering mag zelfstandig allerlei regels maken die niet gebaseerd zijn op een wet in formele zin. In de praktijk komt dit ontzettend weinig voor. Dit komt vaak omdat het ondemocratisch wordt gevonden;
- **Onzelfstandig:** bijna alle algemene maatregelen van Bestuur berusten op een specifieke wet in formele zin. Sommige onderwerpen zijn namelijk zo ingewikkeld dat de Kamer de bevoegdheid doorgeeft aan de regering (delegatie.) De regering maakt dan een AMvB.

Het verschil tussen attributie en delegatie is dat er bij **delegatie** een reeds bestaande bevoegdheid wordt overgegeven en bij **attributie** wordt er een nieuwe bevoegdheid gegeven.

Stelling

'**Artikel 81 Gw** is een voorbeeld van delegatie van wetgevende delegatie van wetgevende bevoegdheid door de Grondwet aan bevoegdheid door de Grondwet aan de wetgever in formele zin.

→ Deze stelling is onjuist: bij attributie gaat het om de eerste toekenning van nieuwe bevoegdheden, dit is hier het geval. Het is dus attributie en geen delegatie.

Driedeling:

- Wet in formele zin; geeft toestemming aan de regering om een AMvB te maken;
- Regering schuift de bevoegdheid door naar een minister.
 - Delegatie en subdelegatie.

Attributie, delegatie of subdelegatie?

- **Attributie:** hierbij gaat het om een origineire bevoegdheidstoekenning. De bevoegdheid wordt hierbij voor het eerst in het leven geroepen door de Grondwet.
- **Delegatie:** de wetgever heeft op basis van een artikel een bevoegdheid doorgegeven. Een bestaande bevoegdheid die door attributie in het leven is geroepen, wordt doorgeschoven door de wetgever in formele zin aan de regering. Het is een overdracht van een reeds bestaande bevoegdheid.
- **Subdelegatie:** een bevoegdheid die de regering weer doorschuift aan een minister.

Hoe komt een wet in formele zin tot stand?

- **Artikel 82 Gw** (recht van initiatief);
- Voorstellen voor wetten kunnen worden ingediend:
 - Door of vanwege de koning (= regering);
 - **Regeringsvoorstel:**
Ingediend door de regering bij de Tweede Kamer.
 - En door de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
 - **Initiatiefwetsvoorstel:**
Aanhangig gemaakt door een Tweede Kamerlid.
Ingediend door de Tweede Kamer bij de Eerste Kamer.

Wetsvoorstellen beginnen nooit bij de Eerste Kamer. Officieel begint het bij de Tweede Kamer, maar hier gaat al veel aan vooraf.

Indienen is niet hetzelfde als aanhangig maken. Met aanhangig maken wordt het overtuigen van de Tweede Kamer (door een of meerdere leden hiervan) bedoeld. Indienen bij de Tweede Kamer gebeurt als het wetsvoorstel van buitenaf (door of vanwege de koning) komt. De meeste wetsvoorstellen zijn regeringsvoorstellen. Zulke voorstellen doorlopen de onderstaande procedure.

Totstandkoming wet

- Begint bij de verantwoordelijke minister;
- Ambtenaren; ambtelijke voorbereiding;
 - De beleidsambtenaren geven aan de wetsambtenaren de opdracht om de wet te creëren;
 - Bij wetten van groot belang is er vaak overleg met de betrokken minister die de globale inhoud stuurt.
- Na overeenstemming op ambtelijk niveau over de inhoud van het wetsvoorstel;
- Door naar de onderraad;
- Bespreking in de ministerraad (**artikel 4 lid 2 RvOMR**);
 - In de praktijk vaak een hamerstuk.
- Advies van de Raad van State (**artikel 73 Gw, Wet RvS**);
- Wetsvoorstel met Nader Rapport naar de koning. Hij dient het wetsvoorstel in;
 - Dit is het commentaar van het kabinet op het advies van de Raad van State.
- Behandeling in de Tweede Kamer;
 - Eerst schriftelijk;
 - Aanbieding bij de Tweede Kamer bij koninklijke boodschap;
 - Reactie van de Tweede Kamer in een 'Verslag';
 - Regering maakt een nota naar aanleiding van het Verslag.
 - Daarna mondeling.
 - Plenaire behandeling in de Tweede Kamer met eventuele amendementen en subamendementen, en stemmen;
 - Het recht van amendement is het recht om een voorstel te doen om een wetsvoorstel te veranderen door een aantal kamerleden.
- Behandeling in de Eerste Kamer;
 - Ook een schriftelijke en een mondelinge fase;
 - Vaak juridisch-technische discussie;
 - Mogen een wetsvoorstel alleen aannemen of afwijzen;
 - Wel verkapt amendementsrecht; de novelle:
- Bekrachtiging door regering (**artikel 87 Gw**);
- Contraseign;
- Bekendmaking in Staatsblad (**artikel 88 Gw, artikel 3 Bekendmakingswet**);
- Inwerkingtreding.

Het advies van de Raad van State

Dit komt van de afdeling advisering van de Raad van State. Zij kunnen het wetsvoorstel juridisch toetsen. Ook kijken zij naar de gevolgen van het wetsvoorstel en of het wetsvoorstel binnen het beleid van het kabinet past. Er wordt ook wetstechnisch getoetst (manier van schrijven). Het eindoordeel van deze afdeling heet het **dictum**. Het dictum weegt erg zwaar, maar is niet bindend. Het gebeurt bijna nooit dat de regering een wetsvoorstel intrekt naar aanleiding van een negatief dictum. Wanneer het advies erg kritisch is, wordt het eerst besproken in de Ministerraad, meestal gaat het wetsvoorstel met het nader rapport naar de koning. Het nader rapport bevat de opmerkingen van de minister naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State.

Stelling

'Wanneer de Raad van State zijn goedkeuring aan het wetsvoorstel onthoudt, dient het te worden ingetrokken.'

→ Deze stelling is onjuist: de Raad van State heeft een adviserende functie.

Novelle

Dit is een nieuw wetsvoorstel vanuit de regering, waarbij de regering de bezwaren van de Eerste Kamer tegemoet komt door wijzigingen aan te brengen in het voorstel dat bij de Eerste Kamer ligt. Dit zorgt voor een lange vertraging voordat de wet er daadwerkelijk komt.

Stelling

'Een novelle is een voorstel van de Eerste Kamer tot wijziging van een in behandeling zijnd wetsvoorstel.'

→ Deze stelling is onjuist: een novelle is een nieuw wetsvoorstel dat door de regering gemaakt wordt. Er wordt uiteindelijk akkoord gegaan met twee aparte wetsvoorstellen.

Contraseign

Punt 6 toont de ondertekening door de regering. De koning tekent, dit heet het **seign**. De minister tekent ook, dit heet het **contraseign**. Hiermee neemt de minister de verantwoordelijkheid voor de instemming van de regering op zich.

Stelling

'Het contraseign is de ondertekening door het staatshoofd van een door de Eerste Kamer aanvaard wetsontwerp.'

→ Deze stelling is onjuist: een contraseign is de ondertekening van één of meer ministers.

Inwerkingtreding

Meestal regelt de wet zelf wanneer het in werking treedt. Indien dit niet het geval is, wordt er gebruik gemaakt van **artikel 7 Bekendmakingswet**. Hier staat dat de wet dan in werking treedt op de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van bekendmaking.

Grondwetsherziening

De Grondwet heet ook wel een rigid constitution omdat een wijziging heel moeilijk is. Dit komt door de procedure. Er zijn namelijk twee 'lezingen': het voorstel moet twee keer door de Tweede en de Eerste Kamer heen. Deze procedure staat in hoofdstuk 8 van de Grondwet.

De eerste lezing is hetzelfde als van een gewoon wetsvoorstel. Het amendementsrecht van de Tweede Kamer is hier dus ook op van toepassing. Na de eerste lezing vindt er een ontbinding van de Tweede Kamer plaats.

De tweede lezing is die waar het wetsvoorstel tot wijziging van de Grondwet opnieuw goedgekeurd moet worden. In deze fase zijn er geen wijzigingsmogelijkheden meer. Deze vindt plaats na de eerstvolgende Tweede kamer verkiezingen. Bij deze lezing is er een hogere drempel: twee derde van de Eerste en Tweede Kamer leden moeten akkoord gaan. Dit maakt dat grondwetswijzigingen vaak weinig kans hebben.

De grondwet:

- Is de basis van de staatsorganisatie;
- Roept ambten in het leven, kent bevoegdheden toe, formuleert grondrechten, etc.;
- Heeft een extra zware wijzigingsprocedure.

Rijkswet

Er zijn aangelegenheden die het gehele Koninkrijk aangaan, zoals vastgelegd in de artikelen 15 tot en met 21 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Deze onderwerpen worden geregeld door middel van rijkswetten. Voorbeelden van dit soort onderwerpen zijn de paspoortwet en de rijkswet op het Nederlandschap

Een rijkswet wordt opgesteld door de Koninkrijksregering in samenwerking met de Nederlandse Staten-Generaal. Er bestaat geen koninkrijksparelement.

Bij een voorstel van de Rijkswet, wordt deze eerst in de ministerraad van het koninkrijk behandeld, waarna het (na advies van de Raad van State van het Koninkrijk) wordt ingediend bij de Staten-Generaal met een toezending aan verschillende vertegenwoordigende lichamen (genaamd de 'Staten') van Aruba, Sint-Maarten en Curaçao. Die hebben hierin geen goedkeuringsrecht, maar mogen alleen verslag uitbrengen.

De gevolmachtigde ministers uit Sint-Maarten Curaçao en Aruba mogen bij de behandeling van het voorstel bij de Staten-Generaal 'voorlichting' geven en aanwezig zijn. Hierbij mogen ze amendementen voorstellen, maar hebben geen vetorecht. De bijzondere procedure staat nader uitlegt in artikel 18 van het Statuut.

Algemene maatregelen van rijksbestuur worden vastgesteld door de Koninkrijksregering, na een advies door de Raad van State van het gehele koninkrijk.

Werkgroep

De vragen die ter voorbereiding op de werkgroep van week 4 beantwoord moesten worden, zijn te vinden in de syllabus. De antwoorden op deze vragen worden hier besproken.

Opdracht 1

De tien stappen voor de totstandkoming van een wet in formele zin zijn:

1. Het begint bij een voorontwerp;
2. Dan gaat het door naar de ministerraad, zie artikel 45 lid 3 Gw;
3. Het voorstel gaat voor advies naar de Afdeling Advisering van de Raad van State. Hoe een wetsvoorstel zich verhoudt tot hogere wetgeving, de uitvoerbaarheid en doeltreffendheid worden meegenomen in het advies. Zie artikel 73 lid 1 Gw jo artikel 17 WRvS.
4. Dan wordt het ingediend bij de Tweede Kamer, zie artikel 83 Gw. Het voorstel is nu dan ook openbaar;
5. Dan gaat het in behandeling in de Tweede Kamer en worden er eventuele amendementen ingediend, zie artikel 84 lid 1 Gw.
6. Dan vindt er een stemming in de Tweede Kamer plaats, zie artikel 67 lid 1 Gw;
7. Dan wordt het verzonden naar de Eerste Kamer, zie artikel 85 Gw;
8. Dan als de Eerste Kamer het aanneemt: wordt het bekrachtigd door de Koning, zie artikel 87 jo 47 Gw.
9. Dan wordt het bekendgemaakt in het Staatsblad, zie artikel 88 Gw jo artikel 4 Bekendmakingswet;
10. Dan treedt het in werking, zie artikel 88 Gw.

Opdracht 2

Wet in formele zin

In **artikel 81 Gw** staat beschreven dat dit een wet is die gemaakt is door de regering en de Staten-Generaal tezamen. Hierbij wordt de Raad van State geconsulteerd (**artikel 73 Gw jo. 17 WRvS**). In de aanhef van een wet kan vaak gevonden worden of de desbetreffende wet een wet in formele zin is. Dit is te herkennen aan:

"Wij, Koning..."

...Staten-Generaal..."

...Raad van State..."

Algemene maatregel van bestuur

Dit wordt ook wel een groot koninklijk besluit genoemd. **Artikel 89 lid 1 Gw (jo. Artikel 47 Gw)** stelt dat deze gemaakt is door de regering. **Artikel 73 Gw jo. 17 WRvS** laat zien dat ook hier sprake is van consultatie bij de Raad van State. De Staten-Generaal is niet betrokken bij de totstandkoming van een AMvB. Voor het maken van een AMvB is een grondslag in de Grondwet of in een wet in formele zin nodig. Het is in de aanhef te herkennen aan:

"Wij, Koning..."

...Raad van State..."

Artikel 89 Gw regelt de attributie aan de regering. Bij een zelfstandige maatregel van bestuur kiest de regering er zelf voor om de Staten-Generaal erbuiten te houden.

'Klein' koninklijk besluit

Dit is gemaakt door de regering (**artikel 47 Gw**). Hierbij hebben de Staten-Generaal geen rol en ook de Raad van State wordt niet geconsulteerd. De meeste kleine koninklijke besluiten zijn beschikkingen (tijdelijk), zoals benoemingen van ministers, staatssecretarissen en burgemeesters. Voor een klein koninklijk besluit is geen grondslag in de Grondwet nodig. Ook hoeft het niet gepubliceerd te worden in het Staatsblad. In de aanhef is een "klein" koninklijk besluit te herkennen aan:

"Wij, Koning..."

Ministeriële regeling

Dit is een regeling gemaakt door een minister (of staatssecretaris). Hiervoor is geen grondslag in de Grondwet nodig, maar wel een grondslag in een wet in formele zin of in een AMvB. Voorbeelden zijn het Vreemdelingenbesluit 2000 (gebaseerd op de Vreemdelingenwet) en de Wet tijdelijk huisverbod. Een Ministeriële regeling is dus een door een minister vastgestelde, voor herhaalde toepassing vatbare regeling, door de wetgever gedelegeerd.

Provinciale verordening

Het belangrijkste orgaan is hier de Provinciale Staten. **Artikel 127 Gw** gaat hierover. Het zijn algemeen verbindende voorschriften, gemaakt door de Provinciale Staten.

Gemeentelijke verordening

Het belangrijkste orgaan is hier de gemeenteraad. **Artikel 127 Gw** gaat hierover. Een gemeentelijke verordening is een op gemeentelijk niveau vastgesteld algemeen verbindend voorschrift (Algemene Plaatselijke Verordening). De Gemeenteraad maakt deze. Opmerking:

Waterschapsverordening (keur)

Dit staat geregeld in artikel 133 lid 2 Gw jo. de Waterschapswet. Hierbij is het algemeen bestuur betrokken.

Normenhiërarchie:

1. Verdragen;
2. Statuut;
3. Grondwet;
4. Wet in formele zin;
5. Algemene maatregel van bestuur (groot KB);
6. Klein Koninklijk besluit;
7. Ministeriële regeling
8. Provinciale staten;
9. gemeentelijke verordeningen;
10. Waterschapsverordeningen.

Let op: hogere regels gaan (in beginsel) altijd voor.

Vraag 3A

Wet in materiële zin: term die iets zegt over de inhoud. B&dR hanteert de volgende criteria:

- Een besluit dat algemeen is voor een onbepaalde groep burgers, dus niet gericht op bepaalde rechtspersonen of betrekking hebben op bepaalde, aanwijsbare objecten;
- Het is voor herhaalde toepassing vatbaar;
- Het bindt overheidsorganen en burgers;
- Legaliteitsbeginsel; het besluit heeft een grondslag in wifz of Grondwet.

Een wet in materiële zin wordt ook wel een 'algemeen verbindend voorschrift' genoemd.

Vraag 3B

Ja, op grond van **artikel 81 Gw** is de Wet publieke gezondheid gemaakt door de formele wetgevers (regering + Staten-generaal) en gecontroleerd door de Raad van State. Dit is dus een wet in formele zin.

Vraag 3C

Ja, de Wet publieke gezondheid voldoet aan alle vereisten, dus is het ook een wet in materiële zin. De wet is namelijk voor alle burgers bedoelt.

Vraag 4A

- *Attributie* houdt in dat er een nieuwe bevoegdheid wordt gecreëerd en toegekend aan een orgaan;
- *Delegatie* houdt in dat er een bestaande bevoegdheid wordt overgedragen aan een lagere regelgever;
- *Subdelegatie* is wanneer het orgaan waar de bevoegdheid aan is gedelegeerd, deze (of een deel daarvan) overdraagt aan een lagere regelgever.

Vraag 4B

Artikel 2 lid 4 Gw

Aan wie? Formele wetgever (Staten-Generaal + regering: art. 81 Gw);

Welke bevoegdheid? Beperking van het recht het land te verlaten;

Attributie naar een wet in formele zin;

Is delegatie mogelijk? Nee, er staat namelijk "bij de wet" dus delegatie is niet toegestaan. Dan is lagere regelgeving dus niet mogelijk.

Artikel 11 Gw

Aan wie? Formele wetgever (Staten-Generaal + regering: art. 81 Gw);

Welke bevoegdheid? Beperking van de onaantastbaarheid van het lichaam;

Attributie naar een wet in formele zin;

Is delegatie mogelijk? Ja, er staat "bij of krachtens de wet" dus delegatie is toegestaan. Lagere regelgeving is dus mogelijk.

Artikel 18 lid 2 Gw

Aan wie? Formele wetgever (Staten-Generaal + regering: art. 81 Gw);

Welke bevoegdheid? Regulering van het recht op bijstaand aan minder draagkrachtigen;

Attributie naar een wet in formele zin;

Is delegatie mogelijk? Ja, er staat "bij de wet te regelen" dus delegatie is toegestaan. Lagere regelgeving is dus mogelijk.

Vraag 4C

Het legaliteitsbeginsel: bevoegdheid berust op een grondslag in de wet of de Grondwet.

Vraag 5b behandelt de bevoegdheidsgrondslag voor het maken van regels (en geeft daarmee uitdrukking aan het legaliteitsbeginsel).

Vraag 5A

De regering, zij kunnen deze bevoegdheid ook nog verder delegeren ("bij of krachtens AMvB").

Vraag 5B

Een zelfstandige Algemene maatregel van bestuur berust op een specifieke grondslag in de grondwet of een wet in formele zin, waardoor deze democratisch is gelegitimeerd.

Een **zelfstandige** algemene maatregelen van bestuur is gebaseerd op de algemene grondslag van artikel 89 lid 1 Gw.

In de aanhef van het Besluit publieke gezondheid staan een aantal artikelen uit de Wet publieke gezondheid genoemd na de woorden "gelet op ...". Dit maakt dit besluit een **onzelfstandige** algemene maatregel van bestuur. Deze leunt op de wet in formele zin van de Wet publieke gezondheid. Er is dus een grondslag in een specifieke wet.

Vraag 6A

Op de volgende drie punten verschilt de Grondwetsherzieningsprocedure van de totstandkoming van een gewone wet in formele zin:

- Er zijn twee lezingen (**artikel 137 lid 1 en 4 Gw**);
- Ontbinding Tweede Kamer na aanname wet in eerste lezing (gevolgd door verkiezingen) (**artikel 137 lid 3 jo. 64 Gw**);
- Versterkte meerderheid in tweede lezing (**artikel 137 lid 4 Gw**).

Vraag 6B

Voordeel

Rechtszekerheid: grondrechten, belangrijke fundamenteën van ons staatsrechtelijk systeem. De wetgever kan bijvoorbeeld grondrechten uit hoofdstuk 1 niet bij de gewone meerderheid wegnemen. Dit biedt meer bescherming aan minderheden.

Nadeel

Een moeilijk te veranderen constitutie zou ertoe kunnen leiden dat er een kloof ontstaat tussen het rechtsbewustzijn en de geschreven tekst. Niet flexibel. Dit betekent ook: tekst al snel "niet meer bij de tijd".

Vraag 6C

Artikel 91 lid 3 Gw geeft aan dat voor goedkeuring van verdragen die strijdigheid met grondwettelijke voorschriften opleveren, een vereiste van minstens tweederdemeerderheid in beide Kamers vereist is.

Waarom minstens tweederdemeerderheid? Geen omzeiling door 'gewone' meerderheid (dezelfde reden als twee derde aanspanning Grondwet).

Slim Samengevat!

- In het hoorcollege zijn **wetgeving, bestuur en grondwetsherziening besproken**.
- Een **wet in formele zin** ('wifz' of 'wfz') is een wet gemaakt door de regering en de Staten-Generaal tezamen (**artikel 81 Gw**).
- Een **wet in materiële zin** (algemeen verbindend voorschrift) is een wet die voor een open groep van gevallen geldt. Verder geldt de herhaalde toepassing, de externe werking en bindende werking.
- De rangorde van wetgeving luidt als volgt:
 - Internationaal/Europees recht;
 - Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden;
 - Grondwet;
 - Wet in formele zin;
 - AMvB;
 - Ministeriële regeling;
 - Provinciale verordening;
 - Gemeentelijke verordening.
- **Attributie** is een originele bevoegdheidstoekenning. De bevoegdheid wordt voor het eerst in het leven geroepen door de Grondwet. Van **delegatie** is sprake wanneer de wetgever op basis van een artikel een bevoegdheid doorgeeft. De wetgever schuift een bestaande bevoegdheid door aan de regering. Van **subdelegatie** is sprake wanneer de regering de bevoegdheid weer doorschuift aan een minister.

Oefenvragen

In onze **app** kun je oefenen met representatieve oefenvragen! Daarnaast vind je hier ook flashcards om belangrijke kernbegrippen te leren.

Om je kennis te laten maken met onze oefenvragen, zijn hier 5 oefenvragen opgenomen.

Meerkeuzevraag 1

De Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de gemeente Utrecht, die regels bevat over het houden van evenementen in de openbare ruimte, is een voorbeeld van:

- A. Een ministeriële regeling.
- B. Een wet in formele zin.
- C. Een Algemene Maatregel van Bestuur.
- D. Een wet in materiële zin.

Meerkeuzevraag 2

De inwerkingtreding van een wet wordt vaak in de wet zelf geregeld. Als dit niet het geval is, wat is dan de standaardregel voor inwerkingtreding?

- A. De wet treedt in werking op de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van bekendmaking.
- B. De wet treedt direct in werking na bekendmaking.
- C. De wet treedt in werking na goedkeuring door de Koning.
- D. De wet treedt in werking op een door de minister te bepalen datum.

Meerkeuzevraag 3

In het staatsrecht wordt gesproken van de 'chambre de réflexion' als rol van een van de Kamers. Welke Kamer betreft dit en wat houdt deze rol in?

- A. De Eerste Kamer, die wetsvoorstellen zorgvuldig en kritisch beoordeelt op juridische kwaliteit en uitvoerbaarheid.
- B. De Raad van State, die de regering adviseert over wetgeving.
- C. De Tweede Kamer, die wetsvoorstellen initieert en debatteert.
- D. De Staten-Generaal in verenigde vergadering, die de troonrede voorleest.

Meerkeuzevraag 4

Het Burgerlijk Wetboek (een wet in formele zin) bevat de bepaling "Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent...". Dit is een voorbeeld van:

- A. Geen van ondergenoemde.
- B. Delegatie
- C. Subdelegatie
- D. Attributie

Meerkeuzevraag 5

Een wet in formele zin is een besluit dat gezamenlijk tot stand is gekomen door:

- A. De regering en de Staten-Generaal.
- B. De Koning en het parlement.
- C. De regering en de Eerste Kamer.
- D. De Tweede Kamer en de Raad van State.

Antwoorden

Vraag 1

Het juiste antwoord is D. Een APV is een algemeen verbindend voorschrift, wat het een wet in materiële zin maakt. Het is echter geen wet in formele zin omdat het niet door de regering en Staten-Generaal is gemaakt.

Vraag 2

Het juiste antwoord is A. Volgens de Bekendmakingswet treedt een wet standaard in werking op de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van bekendmaking, tenzij de wet zelf een afwijkende datum bepaalt.

Vraag 3

Het juiste antwoord is A. De Eerste Kamer wordt vaak de 'chambre de réflexion' genoemd, wat duidt op haar rol als een reflectiekamer die wetsvoorstellen van de Tweede Kamer nog eens grondig, vooral juridisch en wetstechnisch, bekijkt.

Vraag 4

Het juiste antwoord is B. Delegatie is het overdragen van een bestaande wetgevende bevoegdheid door een hogere regelgever (de formele wetgever) aan een lagere (de regering via een AMvB). De term "bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld" duidt hierop.

Vraag 5

Het juiste antwoord is A. Een wet in formele zin is een wet die is gemaakt door de regering en de Staten-Generaal samen, zoals vermeld in de bronnen. De Staten-Generaal omvat zowel de Eerste als de Tweede Kamer.

Nawoord

Hèhè, het is je gelukt! Je hebt jouw samenvatting uitgelezen.

Wil je meer vertrouwen tanken voor het tentamen? Geen paniek! Wij kunnen je verder helpen in de vorm van handige abonnementen. Met een abonnement ontvang jij de samenvattingen altijd met korting en als eerste in huis! Nieuwsgierig geworden naar een combinatieabonnement van onze verschillende producten (tentamentrainingen en samenvattingen)? Bekijk dan onze website!

Werken bij

Heb jij het idee dat je deze samenvatting ten minste net zo goed zou kunnen schrijven of zou kunnen verbeteren? Dan is de rol van Studieheld zeker iets voor jou. Je kunt werken vanuit huis, krijgt een riant vergoeding en je hebt een studiegerelateerde bijbaan die goed op je cv staat. Heb je interesse? Stuur dan jouw motivatie en cv naar info@slimacademy.nl.

Kom in contact met Slim Academy

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkelingen bij Slim Academy? Kom in contact via:

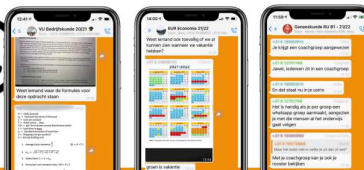
www.slimacademy.nl
[@SlimAcademy.nl](https://www.instagram.com/SlimAcademy.nl)
klantenservice@slimacademy.nl
010 214 32 45

We wensen je veel succes met studeren en het halen van jouw tentamens!

Team Slim Academy

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

1 maand lang *gratis* samenvattingen ontvangen?

Maak het studeren makkelijker, nu 1 maand gratis bij het afsluiten van een abonnement!

De voordelen:

- Altijd als eerste je samenvattingen in huis en digitaal in de app
- Je bespaart flink t.o.v. het kopen van losse samenvattingen of pakketten
- De meest complete studiehulp
- Beoordeeld met een 8,3

Hoe het werkt:

- 🌐 Ga naar www.SlimAcademy.nl
- 🔍 Zoek jouw studie in ons keuzemenu
- ⊕ Voeg het abonnement toe aan je winkelwagen
- 🔗 Voer de code '**STARTSLIM**' in om de korting toe te passen.
- ⚠️ (Let op: de kortingscode is in HOOFDLETTERS)

*Het maandbedrag is per studie verschillend, dit is afhankelijk van het aantal samenvattingen.

